

קהילה נגישה

נגישות למען שוויון הזדמנויות לאנשים עם נכויות בקהילה

משרד הרווחה והשירותים החברתיים

האגף לטיפול באדם המפגר
השירות לטיפול בקהילה

האגף לשירותים חברתיים ואישיים
השירות לעבודה קהילתית

אגף השיקום
השירות לשיקום, השירות לעיוור

המחלקה לנכים ולאוכלוסיות מיוחדות

ג'וינט ישראל
היחידה לנכויות ושיקום

בשיתוף:

משרד הבריאות - שירותי בריאות הנפש • משרד החינוך - האגף לחינוך מיוחד
הביטוח הלאומי - אגף שיקום וסיעוד, הקרן לפיתוח שירותים לנכים • רשויות מקומיות

עריכה: אלישבע מאי

עיצוב: יעל מלול

החברה למתנ"סים

אגף חברה, המחלקה לנכים ולאוכלוסיות מיוחדות

הודפס בירושלים, סיון תשס"ט, מאי 2009

מי אנחנו?

'קהילה נגישה' היא תכנית ארצית, שמטרתה הסרת מכשולים בפני אנשים עם נכויות. זוהי תכנית רב-תחומית, הפועלת בו-זמנית להגברת כל סוגי הנגישויות, תוך הבנה שכולן קשורות זו בזו ומקדמות האחת את האחרת.

התכנית פועלת ביישובים רבים, בשיתוף פעולה עם ארגונים שונים ועם אנשים מכל סוגי הנכויות, כאשר הכוונה ליצור קבוצת כוח משותפת, מעין רשת מקומית וארצית של "תנועת הנגישות".

התכנית מלווה את המשתתפים בה לאורך השנים, בהתאם לצרכים היחודיים של כל יישוב. 'קהילה נגישה' אינה פרויקט, אלא דרך חיים.

מהם הערכים המובילים אותנו?

אנחנו מאמינים, שאנשים עם נכויות זכאים להזדמנויות ולזכויות שוות בקהילה. שוויון הזדמנויות הוא זכות ולא חסד.

חברה המשלבת בתוכה אנשים עם נכויות היא חברה צודקת ואיכותית יותר.

הסרת מכשולים ומחסומים סביבתיים, חברתיים ותקשורתיים היא המפתח לשילובם האמיתי של אנשים עם נכויות בזרם החיים המרכזי.

מהן המטרות שלנו?

- פיתוח מודעות והפחתת עמדות שליליות לגבי אנשים עם נכויות.
- נגישות של אנשים עם נכויות למידע על אודות זכויות ושירותים הקיימים עבורם.
- נגישות של אנשים עם נכויות ובני משפחותיהם למוקדי קבלת החלטות בקהילה.
- הנגשה של המרחב הפיזי (מבני ציבור, גנים, מדרכות, ועוד).
- הקצאת משאבים וייעודם לשילוב אנשים עם נכויות והתאמת השירותים בקהילה.

במה תורמת 'קהילה נגישה'?

- מהווה כוח מניע ליישום חוק 'שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות' (רצוי להתחיל כבר עכשיו ביישום החוק, שכן קשה ויקר יותר לתקן כשלי נגישות מאשר למנוע אותם מראש).
- מאגמת את כל המשאבים ורותמת לפעולה משותפת את כל הארגונים הפועלים ביישוב למען אנשים עם נכויות (היישוב כולו נרתם ולא רק שירותי הרווחה).
- יוצרת תשתית יישובית של שיתוף פעולה בין הממסד, המגזר השלישי ותושבים פעילים. הניסיון שנרכש ביישוב מהווה כר פורה להפעלה של תכניות קהילתיות נוספות ומקנה ליישוב הכרה והערכה.
- מעצימה אנשים עם נכויות הפעילים בתכנית. הם נעשים יותר עצמאיים ופחות תלויים, לוקחים אחריות להובלת השינוי ביישוב ומסייעים לעבודת הרשויות.
- מייסדת רשת קהילתית של אנשים עם נכויות, שבה הם פועלים בינם לבין עצמם, תוך עזרה עצמית וערבות הדדית, ללא מחיצות בין סוגי נכויות שונים.
- יוצרת קהילה פעילה של אנשים עם נכויות ומשפחותיהם, התורמת לחיי החברה, התרבות והמסחר ולשביעות הרצון הכללית ביישוב. חוסן הקהילה נמדד בחוסן הפרטים בתוכה.
- מעצבת את מערכת היחסים בין אנשים עם נכויות לבין נותני השירותים כמערכת דו-כיוונית, שבה שני הצדדים זוכים ביותר כבוד, סיפוק והנאה.
- מייסדת מערך סיוע יישובי לאנשים עם נכויות בשעת חירום ובשגרת חירום, כגון: מיגון מונגש, הובלת מזון ותרופות ורצף בטיפול.
- תורמת ליצירת קהילה שוויונית, צודקת ואיכותית יותר.

"זוהי קבוצת הפעילים הרב-נכותית הראשונה שצמחה באופן כל כך משמעותי ביישוב שלנו. הקבוצה עושה דברים נפלאים למען עצמה. לא תיארתי לעצמי שחברי הקבוצה יובילו קבוצות אחרות וידברו עם נציגי רשות, כפי שהם עושים" (רבות יישובית, 'קהילה נגישה').

"חל שינוי באווירה. העמותה (שהקימו פעילי 'קהילה נגישה') עשתה את השינוי הגדול בשיתוף עם האוכלוסייה. היום, בחברה יש אמונה שצריך להתייחס לאדם הנכה בצורה אחרת; היום, מתייחסים אלינו כאל בני אדם. רואים את השינוי בעיני הפעילים" (פעיל ב'קהילה נגישה').

מה הישגנו עד כה?

- אלפי תלמידים הכירו את עולם הנכות הודות לפגישות עם פעילים, ובעקבות זאת חלקם פעלו בעצמם למען הגברת הנגישות. רבים מנותני השירותים נחשפו לנושא באמצעות סדנאות "שירות רגיש ונגיש לאנשים עם נכויות", ימי עיון וחומרים מקצועיים. כתוצאה מכך, חל שיפור ניכר בשירות הניתן לאנשים עם נכויות.
- יותר אנשים עם נכות מודעים לזכויותיהם ופועלים למיצוין. אנשים עם נכויות שלא היו מוכרים לרשויות אותרו ויכולים ליהנות מהשירותים המוצעים להם. הוקמו מוקדי 'עמית לעמית' - מרכזי מידע בלתי פורמלי, המופעלים על ידי פעילים למען אנשים עם נכויות.
- גבר במידה ניכרת שיתוף הפעולה בין אנשים עם נכויות, הרשות המקומית, המתנ"ס המקומי, הרווחה, מערכות החינוך וארגונים וולונטריים. אנשים עם נכות משתתפים בוועדות עירונית בנושאים רלוונטים. קמו עשרות ועדות היגוי יישוביות וועדות משנה לתכנית, שבהן שותפים מאות אנשים עם נכויות.
- כ-700 אנשים עם נכויות עברו קורס הכשרה לפעילים. רשת קהילתית ארצית מאפשרת לפעילים לקיים קשרי שיתוף פעולה ותמיכה.
- 'קהילה נגישה' מספקת תשתית ארגונית ליישום חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות. היא שותפה בחיבור תכניות-אב יישוביות בנושא ומסייעת בהנגשת תשתית פיזית.
- אנשים עם נכויות יוזמים ומפעילים, באופן עצמאי ובשיתוף עם הרשויות, מאות רבות של פעילויות, כמו תכניות הסברה, מרכזי מידע ופעילויות פנאי.
- פותחו גם תכניות חדשניות הנותנות מענה לאנשים עם נכויות (תכנית לשעת חירום) ולאוכלוסיות מיוחדות (נשים עם נכות וצעירים עם נכות).

"קהילה נגישה", שנוסדה בסוף 1999, פועלת כיום ב-50 יישובים ברחבי הארץ. השגנו פריסה ארצית ואנחנו ממשיכים להתרחב"

(רכוז ארצית של 'קהילה נגישה').

"לפני 10 שנים, כשהגעתי ליישוב, לא היה יחס לנכים. בכלל לא ידעו מה זה נכים. היום הנושא פתוח בכל המוסדות - יש אתר אינטרנט של הקהילה, יש התייחסות אחרת של נותני השירותים, יש אוזן קשבת, מדברים אתנו בגובה העיניים. זה מתחיל מראש העיר ומחלחל למטה ומתקדם" (אדם עם נכות, פעיל בקהילה נגישה).

מהם הצעדים הראשונים לאחר הצטרפות לתכנית?

- ראש הרשות מתחייב וחותם על אמנה יישובית למען שוויון זכויות והזדמנויות לאנשים עם נכויות בקהילה.
- המחלקה לשירותים חברתיים והמתנ"ס ממנים רכז יישובי.
- מקימים צוות היגוי עירוני רחב, הכולל את כל הגורמים הרלוונטיים.
- ממפים את היישוב מבחינת אוכלוסייה, צרכים, שירותים קיימים, מצב הנגישות והעמדות בקהילה.
- מגייסים קבוצת פעילים רב-נכותית ומכשירים אותה לפעילות קהילתית.
- בונים תכנית עבודה רב-שנתית להנגשה של הקהילה.

מה אנחנו נותנים?

- ליווי מקצועי: ייעוץ, הדרכה, השתלמויות, כנסים וימי עיון. הליווי ניתן לאורך שנים ומותאם לצרכים הייחודיים של כל יישוב.
- סיוע תקציבי להנעת תהליכים.
- ליווי וסיוע בעבודה עם פעילים.
- השתייכות לרשת ארצית של "תנועת הנגישות" - 'קהילה נגישה'.

"אנחנו, הפעילים, מרגישים כאב על הניכור. עשינו מאמצים גדולים שהאוכלוסייה תבין שהנכה הוא לא סטטיסט, אלא בן אדם עם רעיונות ושאיפות משלו, ויש לו חלומות שאין אפילו לבן אדם בריא"
(פעיל בקהילה נגישה).

"לפני כן לא זיהו אותם ולא ידעו שהם יכולים להיות אנשים עם שאיפות לשנות דברים. היום ה'שלום' הוא 'שלום' אחר וההתייחסות היא התייחסות אחרת - מכבדים אותם יותר"
(רכזת יישובית, קהילה נגישה).

"העשייה היא בשבילי,
היא מחזירה לי את עצמי
לאחר שהכל אבד לי.
פתאום אני יכולה לעשות
דברים... בעבר חשבתי
שאני קטנה, היום אני
רואה שאני יכולה"
(פעילה ב'קהילה נגישה').

"דרך העבודה היא של
גופים שהתחברו יחדיו
באופן משמעותי. נציגיהם
נפגשים עם הנכים
הפעילים לעתים תכופות
וכך נוצר דיאלוג הדדי
וניתנה אפשרות לחשוב
על כיוונים חדשים.
ההתחברות הזאת יכולה
להיות מודל לפרויקטים
אחרים עם אוכלוסיות
נוספות"
(רכוזת יישובית של
'קהילה נגישה').

מי הם השותפים בתכנית?

תכנית 'קהילה נגישה' היא פרי של שיתוף פעולה ארצי בין מספר גורמים:

- **משרד הרווחה והשירותים החברתיים:**
  - האגף לטיפול באדם המפגר - השירות לטיפול בקהילה
  - האגף לשירותים חברתיים ואישיים - השירות לעבודה קהילתית
  - אגף השיקום - השירות לשיקום והשירות לעיוור
- **החברה למתנ"סים - המחלקה לנכים ואוכלוסיות מיוחדות**
- **ג'וינט ישראל - היחידה לנכויות ושיקום**
- **משרד הבריאות - האגף לבריאות הנפש**
- **משרד החינוך - האגף לחינוך מיוחד**
- **המוסד לביטוח לאומי - הקרן לפיתוח שירותים לנכים**
- **הרשויות המקומיות - עשרות רשויות מקומיות ברחבי הארץ**
- **נציגי האזרחים עם הנכויות ביישובים השונים**

למי לפנות?

ניהול התכנית הארצית:

קלייר קלדרון, רכזת ארצית
עדי סלע, עדנה בן-יעקב, מאג'ד אגברייה, מנחים

החברה למתנ"סים

משה דיין 30 כפר סבא, 44539
טלפון: 09-7641503 ; 09-7641527
nechim@matnasim.org.il
www.matnachim.co.il